

Талдикін Олександр Васильович,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
та адміністрування юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент

Варданян Ліана Каренівна,
слухач магістратури
юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ТВАРИН: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Світ тварин – життєво важлива органічна частина навколишнього середовища, невід’ємний елемент біосфери, яка повинна підлягати охороні та раціональному використанню. Сучасна техногенна цивілізація, окрім збільшення ступеня комфорту людства, призвела до стрімкого погіршення екологічної ситуації у світі. Із часом зіпсована цивілізацією екологія може призвести до катастрофічних наслідків як для світу в цілому, так і для тварин зокрема. Але, оскільки екологічні проблеми зросли до глобальних масштабів, то на сьогодні на менш важливим постає питання захисту тварин.

На сьогодні можна виділити ряд основних причин, через які і відбувається скорочення різноманітності та чисельності представників тваринного світу:

- порушення місця мешкання фауни;
- забруднення навколишнього середовища;
- надмірне полювання на тварин для отримання предметів розкоші;
- акліматизація (інтродукція) тварин;
- забруднення природи, наслідком чого стає зміна клімату;
- світове глобальне потепління тощо.

Як зазначає І. Коробко, «на сьогодні тільки окреслюються основні міжнародно-правові стандарти захисту тварин від жорстокого поводження з боку людини, розробляються основні механізми забезпечення їх добробуту, як в дикій природі, так і в неволі» [1, с.70].

Важливість питання захисту прав тварин підтверджує наявність ряду міжнародних документів, правових актів, організацій, фондів, які повинні допомогти зберегти тварин та забезпечити гідні умови навколишнього середовища, зокрема:

- Європейська конвенція із захисту домашніх тварин (Конвенцію ратифіковано Законом № 578-VII (578-18) від 18.09.2013) [2];
- Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей [3];
- Європейська конвенція про захист тварин для сільськогосподарських цілей [4].

- Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 02.02.1971. З поправками, унесеними Паризьким протоколом від 03.12.1982 та Ріджинськими поправками від 28.05.1987) [5];

- Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (Підписана у Вашингтоні, округ Колумбія, 3 березня 1973 р. Виправлена в Бонні 22 червня 1979 р.) [6];

- Угода щодо збереження білих ведмедів тощо [7];

- Європейська конвенція про захист тварин при міжнародному перевезенні [8].

В цілому всі ці міжнародні конвенції та угоди можна розділити на два види: документи, спрямовані на збереження власне тих чи інших представників флори та фауни; документи, спрямовані на охорону середовища, де можуть мешкати ти чи інші види тварин.

Україна, як держава, що прагне бути сучасною демократичною країною, приєдналася до низки вищезазначених угод.

Аналіз сучасного законодавства країн світу свідчить, що законодавчі акти, спрямовані на захист тварин, сьогодні стали невід'ємною складовою національного законодавства. Такий досвід заслуговує на увагу в контексті національної нормотворчої діяльності з означеного питання, зокрема, варто звернути увагу на такі акти деяких держав:

Австрія (Federal Act on the Protection of Animals <http://www.cdb.org/countries/austria.htm>);

Бермуди (Care and Protection of Animals Act 1975);

Бразилія (Constitution Article 225 sec. VII; Federal Decree on Anti-Cruelty Constitution of the Federative Republic of Brazil);

Канада (Criminal Code §446 Cruelty to Animals An Act to amend the Criminal Code (cruelty to animals) S.C. 2008, c. 12 Assented to 2008-04-17);

Коста-Ріка (Animals Welfare);

Хорватія (Animal Welfare Act from 1999);

Фіджі (Animals (Control of Experiments) Act);

Франція (Penal Code Article 521-1 Serious Maltreatment or Acts of Cruelty Toward Animals);

Німеччина (Animal Welfare Act);

Індія: (Prevention of Cruelty to Animals Act, 1960);

Ірландія (Protection of Animals (Amendment) Act, 1965);

Ямайка (Cruelty to Animals Act);

Малайзія (Animal Act of 1953 Revised by Act 647 of 2006);

Мальта (Animal Welfare Act);

М'янма (Animal Health and Development Law);

Нова Зеландія (Animal Welfare Act of 1999);

Норвегія (Animal Welfare Act);

Папуа Нова Гвінея (Animals Act 1952 & Animals Regulation 1967);

Перу (Protection of Domestic Animals);

Філіппіни (Animal Welfare Act of 1998);

Польща (Animal Protection Act);
Португалія (Protection of Animals Law);
Румунія (Law no. 205 on the Protection of Animals; Law no. 305 to Ratify the European Convention for the Protection of Vertebrate Animals Used for Experiments and Other Scientific Purposes);
Соломонові острови (Animals (Control of Experiments) Act); Південна Африка (Animal Protection Act);
Південна Корея (Korea Animal Protection Law);
Швеція (Animal Welfare Act Animal Welfare Ordinance);
Швейцарія (Federal Act on Animal Protection);
Тайвань (Animal Protection Law and Animals Protection Law);
Тонго (Pounds and Animals Act);
Уганда (Animals (Prevention of Cruelty) Act);
Об'єднане Королівство (Animal Cruelty Laws);
США (the Animal Welfare Act, The Twenty-Eight Hour Law of 1877, and the Humane Methods of Slaughter Act);
Уругвай (Treatment of Animal Genetics);
Вануату (Prevention of Cruelty to Animals Act);
Замбія (Prevention of Cruelty to Animals Act) [9].

Так, зокрема, заслуговує на увагу розуміння ставлення до тварин не як до «об'єктів», а як до «істот» у Швейцарській конфедерації. У Швейцарії безпритульні тварини – домашні тварини, які залишилися без догляду людини або утворили вільні популяції, здатні розмножуватися поза контролем людини [10].

Україна, сьогодні, на жаль, залишається серед лідерів у рейтингу країн, населення яких має жорстке ставлення до тваринного світу. Причина у відсутності досконалої правової регуляції та браку гуманістичного виховання населення. У 2006 році було прийнято Закон «Про захист тварин від жорстокого поводження». Відповідно до ст. 1 Закону: «тварини – біологічні об'єкти, що належать до фауни: домашні, сільськогосподарські, дикі, у тому числі домашня і дика птиця, лабораторні, хутрові, циркові, зоопаркові» [11].

Не слід забувати також, що безпритульні тварини так само є частиною світу тварин. Вони, безумовно, є одним із компонентів навколишнього природного середовища, джерелом естетичного та духовного збагачення і виховання людей та національним багатством України.

На нашу думку, також було б доцільно удосконалити національне законодавство окремими розділами, які б стосувалися порушень у сфері захисту тварин, збільшити міру юридичної відповідальності за погане та негідне ставлення до них.

Потребує удосконалення механізм, який допомагав би господарям домашніх тварин знаходити своїх вихованців. Як відомо, за Законом України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» від 04.06.2009 р. ст. 4, об'єктом єдиного державного реєстру є лише сільськогосподарські тварини (вівці, свині, кози, велика рогата худоба, коні). Цілком доцільно зробити це загальнообов'язковим і для домашніх тварин, й оскільки цей реєстр є електронною

базою, то у разі порушення чинного законодавства буде дуже легко знайти господаря тварини [12]. За статистикою, щорічно люди втрачають більше 10 000 домашніх тварин, з них лише 20 % знаходять господаря. Закріплення на законодавчому рівні чипіювання домашніх тварин значно б зменшило кількість безпритульних та кількість випадків жорстокого ставлення до них.

Ще одним важливим питанням є рівень захисту тварин від сказу. Сьогодні більшість домашніх тварин проходять обов'язкові щеплення та не мають загрози для населення, але щодо безпритульних тварин, то досить велика їх частка залишається без необхідних процедур. Крім підвищення рівня безпеки співіснування, обов'язкові щеплення скоротили б ту кількість населення, яке з жахом та недовірою жорстоко ставиться до тварин через загрозу захворювання.

Отже, підводячи підсумки, можна сказати, що сьогодні питання захисту тварин стоїть досить гостро в усьому світі.

Давно назріла необхідність у зміні трактування тварин як біологічних об'єктів. Розуміння, що тварина – не *об'єкт права*, а *суб'єкт життя*, набуває особливої актуальності у необхідності оформлення правового статусу означеної категорії.

Заслужує на увагу оформлення принципово нового ставлення людини до тварин, коли від всебічної жорстокої та безправної експлуатації тварин, людина повинна визнати за останніми хоча б мінімальний перелік природних прав, зокрема: право на володіння власним тілом, право на збереження власного виду.

Україна повинна створити відповідну нормативно-правову базу для повноцінного існування тварин у навколишньому середовищі з метою якісного покращення умов проживання усіх живих істот.

1. Коробко І.І. Міжнародно-правові стандарти захисту домашніх тварин від жорстокого поводження. *Український часопис міжнародного права* № 1/ 2013.

2. Європейська конвенція про захист домашніх тварин від 13 лютого 1987 року. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?code=994_a15.

3. Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей від 18.03.1986. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_137

4. European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes CETS No.: 087 // Official site of Council of Europe. URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=087&CM=8&DF=23/03/2013&CL=ENG>

5. Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_031

6. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_129

7. Угода про збереження білих ведмедів (Осло, 15 листопада 1973 року). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_109

8. Європейська конвенція про захист тварин при міжнародному перевезенні. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_227

9. Animal Protection Laws by Country. URL:

<http://www.animalsandsociety.org/resources/animal-protection-laws-by-country/>

10. Swiss Federal Act on Animal Protection of March 9, 1978 (State as per July 1, 1995) Swiss Animal Protection Ordinance of May 27, 1981 (State as per November 1, 1998). URL: https://www.google.com.ua/search?ei=3fMaWvqEHYyr6ASu0YPACw&q=Swiss+Federal+Act+on+Animal+Protection+of+March+&oq=Swiss+Federal+Act+on+Animal+Protection+of+March+&gs_l=psyab.12..33i160k1.220120.225354.0.227193.48.18.0.0.0.170.1642.8j8.16.0....0...1c.1j2.64.psyab..46.2.284....0.TtN0l0sUuXM

11. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21 лютого 2006 № 3447-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 27. Ст. 230.

12. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин: Закон України від 04.06.09 № 1445-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 42. Ст. 1578.

Агєєв Андрій Володимирович,
студент юридичного факультету
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Талдикін О.В.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПОВАГА ДО КОРЕСПОНДЕНЦІЇ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність обраної теми полягає у тому, що в сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства, засобів зв'язку, мережі Інтернет, гостро постає проблема реалізації права на приватність [1]. Ті численні можливості, що виникають із розвитком засобів масової комунікації, одночасно утворюють безліч можливостей порушення означеного права як з боку приватних осіб, так і окремих посадовців правоохоронних органів, які нехтують правилом, що ніхто не може зазнавати втручання у приватне спілкування, крім випадків, передбачених законодавством.

Відповідно до ст. 31 Конституції України, яка зазначає, що кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, а також відповідно до конвенції ООН «Про захист прав та основоположних свобод», зокрема ст. 8 ч. 2, де зазначається, що органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [2; 3].

Рішенням Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої ст. 62 Конституції України зазначено, що обвинувачення у вчиненні злочину не може ґрунтуватися на фактичних даних, одержаних у результаті оперативно-розшукової діяльності уповноваженою на те особою без дотримання конституційних положень або з порушенням порядку, встановленого законом, а також одержаних шляхом вчинення цілеспрямованих